

İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi

Investigation of Teachers' Views on Creative Thinking Skills

İsa BOZ¹

Gazi University, Institute of Educational Sciences, Class Education PhD Student

Halil YILMAZ²

Kırıkkale University, Institute of Social Sciences, Classroom Teaching Master Student

ABSTRACT

In this research, the opinions of primary school teachers' about creative thinking skills were examined. "Descriptive case study" which is one of the qualitative research methods was used. To collect data open-ended survey questions were used. A total of seventy (70) primary school teachers were reached. After the data collection process, the questionnaire forms were coded and used in the findings of research. The data which is obtained by the researchers were arranged, placed on the findings, summarized and interpreted. At the end of this study it is seen that primary school teachers define creative thinking skill via different points of view according to their seniority. Teachers have stated the importance of creative thinking skill according to their gender by means of different perspective. Tutors pointed out that in order to develop creative thinking skills they used the game in the first years of the school and then in the following years they used mainly writing activities. It is understood that classroom teaching and creative thinking skill are identified with each other. Teachers described people who have creative thinking ability as people who can think multi dimensional, think multiple solutions to problems, find a quick solution, productive, innovative, imaginative, investigating, questioning, genuine thinker, not afraid of making mistake, open to communication and unprejudiced.

Key Words: Creativity, thinking, creative thinking

ARTICLE INFO

Received: 23.09.2018

*Revision received:
07.11.2018.*

Accepted: 08.11.2018

*Published online:
03.12.2018*

¹ Corresponding author:

*PhD Student
kizilelma4646@hotmail.com
0536 774 85 14*

² Graduate Student

*halilyilmaz6671@gmail.com
0542 495 97 22*

Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Düşünme Becerisi ile İlgili Görüşlerinin İncelenmesi

İsa BOZ³

Gazi Üniversite, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sınıf Eğitimi Doktora Öğrencisi

Halil YILMAZ⁴

Kırıkkale Üniversite, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

MAKALE BİLGİSİ

Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisi ile ilgili görüşleri incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden “tanımlayıcı durum çalışması” yöntemi kullanılmıştır. Verileri toplamak için açık uçlu anket soruları kullanılmıştır. Toplamda 70 sınıf öğretmenine ulaşılmıştır. Veri toplama işlemi bittikten sonra anket formları kodlanarak, araştırmanın bulgularında kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından elde edilen veriler düzenlenerek bulgulara konmuş, özetlenerek, yorumlanmıştır. Bu araştırmanın sonucunda sınıf öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisini kıdemlerine göre farklı bakış açısıyla tanımladıkları görülmektedir. Öğretmenler yaratıcı düşünme becerisinin önemini cinsiyetlerine göre farklı bakış açısıyla belirtmişlerdir. Öğretmenlerin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmek için okulun ilk yıllarında oyunu, sonraki yıllarda yazma etkinliklerini ağırlıkta kullandıklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenliği ile yaratıcı düşünme becerisinin özdeşleştiği görülmektedir. Öğretmenler yaratıcı düşünme özelliğine sahip olan insanları, çok boyutlu düşünen, sorunların birden çok çözüm yolunu düşünen, hızlı çözüm yolu bulan, üretici, yenilikçi, hayal kurabilen, araştıran, sorgulayan, özgün düşünen, hata yapmaktan korkmayan, iletişime açık, ön yargılı olmayan kişiler olarak tanımlamışlardır.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, düşünme, yaratıcı düşünme

Alınma Tarihi:
23.09.2018

Düzeltilmiş hali alınma tarihi: 07.11.2018.

Kabul Edilme Tarihi:
08.11.2018

Çevrimiçi yayınlanma tarihi: 03.12.2018

³ Sorumlu yazar iletişim bilgileri:

Doktora Öğrencisi
kizilelma4646@hotmail.com
0536 774 85 14

⁴ *Yüksek Lisans Öğrencisi*
halilyilmaz6671@gmail.com
0542 495 97 22

GİRİŞ

Düşünmenin özü yaratmaktır. Bu bakımdan, zihinsel süreç sonunda alışılanın dışında, bilinenin ötesinde, yeni, özgün ve farklı bir ürün ortaya koyarak, kendimizi ve dış çevremizi değiştirebilmek yaratıcılık olarak görülebilir. Bu bakımdan yaratıcı olabilmenin ön koşulu nitelikli düşünebilmektir (Saracaloğlu, Gündoğdu, Altın, Aksu, Kozağaç ve Koç, 2014). Yaratıcı düşünme olaylar veya durumlar karşısında yeni görüşler öne sürebilmeyi, farklı çözüm yolları ve ürünler üretebilmeyi kapsamaktadır. Bireyin gündelik yaşantısında karşılaştığı problemlere kendine özgü ve değişik çözüm yolları geliştirebilmesidir (Temizkan, 2011). Olaylara, durumlara ve problemlere bakış açımızı değiştirebilmek, hayatımızdaki kalıpların dışına çıkabilmek, yeni düşünceler üretebilmek ya da var olan düşünceler arasında farklı bağlantılar kurabilmek, yeniliklere ve bilinmeyenlere ilgi duyabilmek, yeni yöntemler ya da teknikler keşfedebilmektir (Özerbaş, 2011).

Yaratıcılık düşünme sürecidir (Doğanay, 2012). Wallas (1926) yaratıcılık sürecini 4 aşamalı bir süreç olarak açıklamıştır (Akt: Keleşoğlu, 2017):

1. Hazırlık Dönemi (Preparation): Probleme yönelik bilgiler toplanır, problem genel olarak tanımlanır.
2. Kuluçka Dönemi (Incubation): Problemlere karşı toplanan bilgilerin analiz edilmesi sürecidir.
3. Aydınlanma Dönemi (Illumination): Çözümün bulunduğu ya da bilinçaltında gerçekleştirilen işlemin sona erdiği dönemdir. Bu aşama ise anlıktır.
4. Değerlendirme Dönemi (Verification): Bilinçli ve mantıksal düşünmenin ağırlıkta olduğu dönemdir. Çözümler sınanır, aksaklık giderilir, eksiklikler tamamlanır. Çözümün denendiği değerlendirildiği aşamadır (Doğan, 2005).

Yaratıcı düşünme ve yaratıcılık aynı anlama gelmemesine rağmen birbiri yerine kullanılan iki kavramdır. Yaratıcı düşünme daha çok zihinsel etkinlikleri içine alırken yaratıcılık hem zihinsel hem de performansa dayalı etkinlikleri kapsamaktadır. Yaratıcılığın daha kapsamlı bir kavram olduğu kabul edilebilir (Demirkale, 2015).

Türk eğitim sisteminde yapılandırmalara gidilmiş olsa bile ezberci eğitim sistemi ve öğretmen merkezli eğitim devam etmektedir (Doğan, 2005). Toplumda sunuş yoluyla eğitim gören bireyler yetersiz olduğundan, bilgileri ayrıştıran, analiz yapan ve bilgi üretebilecek bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun içinde eğitimde bilinmeyi keşfetmeye ve üretmeye teşvik edici öğretim yöntemleri kullanılmalıdır (Vural, 2008).

Yaratıcılığın temellerinin atıldığı yıllar okulöncesi ve ilkökul yıllarıdır (Yenilmez ve Yolcu, 2007). Bu yıllar çocukların araştırmaya ve keşfetmeye eğilim gösterdikleri yıllardır. Bu yüzden çocuklar çevresini anlamak ve tanımak için duyularını kullanır. Fakat günümüzde çocuklar duyularını yeterince kullanamamaktadır. Bunun nedeni ise betonlaşmış çevre içerisinde duyuşsal algılarının sınırlanmasıdır (Serpemen, 1998). Oysa çocuklar ne kadar çok sayıda duyularını kullanırlarsa öğrenme o kadar çok olur. Öğrenmenin olduğu kadar da çocuklar keşif yaparlar. Çocuklar ne kadar çok sayıda keşif yaparlarsa o kadar da yaratıcı düşünürler.

Öğretmen sınıfta bilgili, güvenli, içten ve coşku dolu olmalıdır. Öğrencilerin başarılarından onur duymalı, hatalarını kabul etmelidir. Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim ortamı hazırlamalı, başarılarını ödüllendirmeli ve onları öğrenmeye teşvik etmelidir (Mangır ve Aral, 1992). Eğitim ortamı öğrencinin kendini özgür hissedeceği bir ortam olmalı, öğrenciler olmadık düşüncelerini ifade edebilmeli, hatta saçma olabilecek bazı düşünceleri açıklamaktan çekinmemelidir. Öğretmenler kendi mantığına ters düşse de sınıfında değişik fikirler geliştirilmesinin teşvikçisi olmalıdır (Özden, 2003). Çünkü eğitimde sorun çözen bireyler yetiştirebilmek için soru soran, tartışarak düşünen ve akıl yürüten bireylere ihtiyaç vardır (Adıgüzel, 2004). Bunun içinde öğretmenler özgün etkinlikler

yaptırmalı, öğrencileri desteklemeli; öğrenciler düşünceler üretebilmeli ve kendini ortaya koyabilmelidir (Argun, 2004). Çocuk meraklı ve doğal problem çözücüdürler. Çocuklar önyargılar ve katı dünya görüşleri ile engellenemezler. Bundan dolayı da öğretmenler yaratıcı düşünen bireylerin yetişmesine uygun ortamlar hazırlayabilirler (Çakmak, 2010).

Yaratıcılık yetisine sahip bireyler esnek, özgün ve çabuk düşünebilen, risk ve sorumluluk almaktan çekinmeyen, konulara ve sorunlara farklı ve özgün açılardan yaklaşabilen, kolay çözümlere ilgi duymayan kişilerdir (Artut, 2004). Bu bireylerin merak, hırs, gurur, sorumluluk duygusu, liderlik özelliği ve ikna gücü, bağımsızlaştırma, buluş yapma yetisi, serüvenci düşünce, imgelerle düşünebilme, hayal kurma, deney yapma, sentez yapma becerileri gelişmiştir (San, 2008). Bu kişiler çocuk gibidir, tutkuludur, sıra dışıdır, yalnızdır, bir şeyleri net olarak görmeye çalışırlar, başkalarının da bunları apaçık görmesini umut ederler (Gardner, 2010). Bunun yanında yaratıcı bireylerin tutarlı davranışlar sergiledikleri söylenemez. Bu bireyler bir gün dalgalı deniz iken başka bir gün durgun su ruh hali içerisinde olabilirler (Öztürk, 2010). Bu kişiler ne uyumludur ne de değişime direnirler (Dilek Eren, 2011). İşleve takılmazlar, olaylara çok yönlü bakarlar, aksiliklerde pes etmezler ve engelleri fırsat olarak değerlendirirler (Aldıg, 2016).

Araştırmanın Amacı

Yaratıcı düşünme gücüne sahip insanlar genellikle meraklı, problemleri araştıran, karşısına çıkan tehditleri fırsata dönüştüren, iyimser, yargılayıcı, hayalperest, kolay kolay pes etmeyen ve çalışkan kişilerdir (Temizkan, 2010). Bu araştırmada, sınıf öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisi ile ilgili görüşlerini tespit etmek için şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenleri kıdem yıllarına göre yaratıcı düşünme becerisini nasıl tanımlamaktadır?
2. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre yaratıcı düşünme becerisi neden önemlidir?
3. Sınıf öğretmenlerinin okuttuğu sınıf düzeyine göre yaratıcı düşünme becerilerini geliştiren etkinlikler nelerdir?
4. Sınıf öğretmenliği ile yaratıcı düşünme becerisi arasında ilişki var mıdır?
5. Sınıf öğretmenlerine göre yaratıcı düşünme becerisine sahip olan insanların özellikleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Tanımlayıcı durum çalışması güncel bir olayın nasıl vuku bulduğunu anlayabilmek amacıyla belirli bir kişi, sosyal ortam, olay ya da gruplar hakkında sistematik bir şekilde bilgi toplanması sürecini içermektedir (Berg, 1989). Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisi ile ilgili görüşlerini belirlemek güncel olay olup, bilgiler açık uçlu yazılı sorular yoluyla toplanmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evren ve örneklemini Kahramanmaraş İlinin Türkoğlu İlçesinde çalışan seçkisiz olarak belirlenmiş sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu öğretmenlerden alınan cevaplar araştırmanın bulgularında kullanılmıştır. Bu araştırma, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı'nda çalışan 70 sınıf öğretmeniyle yapılmıştır. Öğretmenlerin demografik özellikleri ise aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo: 1. Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	f	%
Kadın	35	50
Erkek	35	50
Mesleki Kıdem Yılı		
0-5 yıl	22	31,4
6-10 yıl	13	18,6
11-15 yıl	13	18,6
16-20 yıl	9	12,8
21 yıl ve üzeri	13	18,6
Okutulan Sınıf Düzeyi		
1.Sınıf	25	35,7
2.Sınıf	15	21,4
3.Sınıf	14	20
4.Sınıf	16	22,9
Toplam	70	100,0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin %50'sinin kadın, %50'sinin erkek olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenler mesleki kıdem yılına göre incelendiğinde %31,4'ünün (0-5) yıl arası, %18,6'sının (6-10) yıl arası, %18,6'sının (11-15) yıl arası, %12,6'sının (16-20) yıl arası, %18,6'sının (21 yıl ve üzeri) mesleki kıdeme sahip olduğu görülmektedir. Öğretmenler okuttuğu sınıf düzeyine göre incelendiğinde %35,7'sinin 1.sınıf, %21,4'ünün 2.sınıf, %20'sinin 3.sınıf, %22,9'unun 4. sınıf okuttuğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Yapılandırılmış görüşme; anket, mektup, yazılı test gibi araçlarla veri toplama yoludur (Şişman, 2013). Açık uçlu sorular için serbest cevaplar verilir. Kaynak kişi genel sınırlar içinde soruyu isteği kapsam ve derinlikte ve kendi anlatımı ile cevaplama serbestliğine sahiptir (Karasar, 2012). Bu araştırmada veri toplama soruları araştırmacılar tarafından hazırlanmış, yapılandırılmış, açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Bu sorular şunlardır:

1. Sizce yaratıcı düşünme becerisi nedir?
2. Yaratıcı düşünme becerisi neden önemlidir?
3. Okuttuğunuz sınıf düzeyinde yaratıcı düşünme becerilerini geliştiren etkinlikler nelerdir?
4. Sınıf öğretmenliği ile yaratıcı düşünme becerisi arasında ilişki var mıdır?
5. Yaratıcı düşünme becerisine sahip olan insanların özellikleri nelerdir?

Verilerin Analizi

Veri toplama işlemi gerçekleştirildikten sonra anket formları numaralandırılarak kodlanmıştır. Araştırmacılar tarafından, sorulara verilen cevaplar düzenlenerek bulgulara konmuş, özetlenip, yorumlanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, sınıf öğretmenlerinin derslerinde yaratıcı düşünme becerisi ile ilgili görüş ve düşüncelerinin incelenmesi sonucunda elde edilen verilerden oluşan bulgular yer almaktadır. Çalışmanın bulguları araştırma sorularına bağlı olarak 5 tema altında toplanmıştır.

Birinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

Görüşme formunun ilk sorusunda “Sizce yaratıcı düşünme becerisi nedir?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya alınan cevaplar kıdem yılına göre düzenlenerek aşağıya konmuştur ve yorumlanmıştır.

Tablo: 2. Öğretmenlerin Kıdem Yılına Göre Yaratıcı Düşünme Becerisi

Kıdem	Öğretmenlerin Verdiği Cevaplar
Kıdem Yılı (0-5)	Bir soruna birden çok çözüm üretebilme becerisidir (Ö1). Herkesten farklı düşünebilmektir (Ö3). Alışılmadık çözümler bulabilme becerisidir (Ö5). Özgür ve sınırsız hayal gücünü kullanarak fikir üretebilmedir (Ö6). Herkesten farklı bilgiler üretebilmedir (Ö12). Farklı ürünler ortaya çıkarabilme yeteneğidir (Ö13). Eleştirel bakış açısı kazanabilmektir (Ö14). Özgün düşünceler ortaya çıkarabilmektir (Ö15). Bir olaya ya da nesneye farklı açılardan bakabilme becerisidir (Ö18). Sorunları akılcı şekilde çözüme ulaştırmadır (Ö21). Bir şeyi yapabilme potansiyelini açığa çıkarabilme yetisidir (Ö26). Bireyin birden fazla bakış açısına sahip olması ve çözüm üretebilmesidir (Ö29). Üretici olabilmektir (Ö30). Kendi yaşantı ve bakış açısı ile sonuca ulaşma yöntemidir (Ö31). Dogmatik düşüncelerden sıyrılabilme becerisidir (Ö33). Bireyin kendisindeki mevcut bilgileri ve yetenekleri işe koşarak daha verimli ve işlevsel düşünceler ortaya koyabilme becerisidir (Ö34). Var olandan farklı, orijinal şeyler ortaya atmaktır (Ö44).
Kıdem Yılı (6-10)	Olaylar karşısında farklı ve etkin çözüm yolları bulma, uygulama becerisidir (Ö9). Olmayan şeyi hayal edebilme yeteneğidir (Ö24). Kimsenin düşünmediğini düşünebilmektir (Ö35). Olaylara farklı yönlerden bakabilme ve sorunlara farklı çözümler getirebilme yeteneğidir (Ö39). Kavramlara bakış açısı geliştirmek, farklı boyutta düşünmedir. Herkesin göremediğini ortaya çıkarma gücüdür (Ö40). Yeni fikirler ortaya çıkarma sürecidir (Ö41). Sorulara çözüm bulma yeteneğidir (Ö43). Farklı olanı keşfetme ve fark edebilme becerisidir (Ö46). Bireylerin farklı pencerelerden bakabilme yetisidir (Ö51).
Kıdem Yılı (11-15)	Karşılan sorunlara yeni çözüm yolları keşfetmektir (Ö2). Kişinin ihtiyaçları doğrultusunda genetik olarak sorun giderebilme becerisidir (Ö4). Çocuğun kendi başına herhangi bir şey oluşturma yeteneğidir (Ö7). Bir durumla ilgili kendine özgü fikir üretebilmesidir (Ö8). Daha iyisini ve faydalı olanını üretebilmektir (Ö16). Sorunları çözebilme becerisidir (Ö20). Düşünülen farklı olanı düşünmedir (Ö47). Olaylara ve durumlara pratik çözümler üretebilmektir (Ö52).
Kıdem Yılı (16-20)	Kişinin yapabileceği şeyleri düşünmesidir (Ö10). Bilinen yöntemlerin dışında ifade edebilmedir (Ö17). Sınırsız hayal gücüyle düşünmedir (Ö23). Rutin hayatın dışına çıkabilmedir (Ö36). Olağan dışı düşünme becerisidir (Ö53). Olaylara özgün düşünceler, çözüm yolları bulabilmektir (Ö59). Kendine özgü düşünme becerisidir (Ö62).
Kıdem Yılı (21 ve Üzeri)	Daha önce yapılmamış olanı yapma ya da yapılmış olanı farklı şekilde kullanabilmedir (Ö19). Düşünülmemiş olanı düşünmedir (Ö22). Sorunlara alışılmadık, beklenmedik çözüm önerileri getirme sürecidir (Ö45). Yeni bir düşünme becerisi geliştirmektir (Ö48). Buluş yapabilme yeteneğidir (Ö49). Yeni bir şeyler üretme ve icat etme tarzıdır (Ö55). Karar verme, değerlendirme ve akıl yürütmeye ilişkin becerilerin sergilenmesidir (Ö56). Öğrenmiş olduğu somut bilgileri kullanarak hayal etmedir. Bu hayali temellendirme ve somut hale getirilmedir (Ö69).

Tablo 2’de kıdem yılı (0-5) olan öğretmenler farklı ve birden çok çözüm yolları üretebilme, özgün düşünceler üretebilme, bir olaya ve nesneye farklı açılardan bakabilme, orijinal fikirler ortaya çıkarabilme becerisidir. (6-10) olmayanı hayal edebilme yeteneği, farklı boyutta düşünme, farklı olanı keşfetme, farklı pencerelerden bakabilme yetisidir. (11-15) kendine özgü fikirler ve bir şeyler üretebilme yeteneğidir. Düşünüldenden farklı düşünme, pratik çözümler üretebilmektir. (16-20) bilinenlerin dışına çıkma, sınırsız hayal gücüyle düşünme, olağan dışı düşünmedir. (21 ve üzeri) alışılmadık, beklenmedik çözüm önerileri getirme sürecidir. Buluş yapabilme yeteneği, icat etme tarzı, hayalini temellendirme ve somut hale getirme olarak tanımlanmışlardır. Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisini kıdemlerine göre farklı bakış açısıyla tanımladıkları görülmektedir.

İkinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

Görüşme formunun ikinci sorusunda “Sizce yaratıcı düşünme becerisi neden önemlidir?” sorusu sorulmuştur. Sınıf öğretmenlerden alınan cevaplar cinsiyete göre düzenlenerek aşağıya konmuştur ve yorumlanmıştır.

Tablo: 3. Cinsiyete Göre Yaratıcı Düşünme Becerisinin Önemi

Cinsiyet	Öğretmenlerin Verdiği Cevaplar
Kadın Öğretmenler	Olaylara ve durumlara farklı açılardan bakabilme açısından önemlidir (Ö1). Çok farklı çözüm önerileri sunabiliyor (Ö18). İnsanlığa faydalı birçok teknolojik varlık yaratıcı düşünme sonucu oluşmuştur (Ö23). Bireyler farklı düşünme biçimlerine sahiptir. Birden çok fikir elde etmek için önemlidir (Ö26). Bireylerin birden çok zekâ alanlarını harekete geçiriyor (Ö29). Üretici olmak için önemlidir (Ö34). Yaşam standartlarını yükseltirse önemlidir (Ö36). Farklılıklar yaratmak için önemlidir (Ö38). Farklı ve özgün bir bakış açısı geliştirmek için önemlidir (Ö40). Alternatifler yaratabildiği için önemlidir (Ö44).
Erkek Öğretmenler	Bireyin yaşam içerisinde karşılaştığı sorunları aşmak veya ihtiyaçlarını gidermek için önemlidir (Ö2). Hayatı kolaylaştırmasından önemlidir (Ö3). Özgüveni artırdığından dolayı önemlidir (Ö7). Bilimsel ve toplumsal ilerlemeyi kolaylaştırdığı için önemlidir (Ö11). Herhangi bir probleme en hızlı bir şekilde çözüm üretebilmek için önemlidir (Ö15). Var olan sorunlara dar kalıplara sıkışmadan çözüm bulmasıdır (Ö21). Potansiyellerin dışında yeni ürünler ortaya çıkarmasından önemlidir (Ö25). Bireye kısa ve kalıcı öğrenme olanağı sağlıyor (Ö31). Gelişen teknolojiye ayak uydurmak için önemlidir (Ö32). Özgürlüğü ve mutluluğu yayabildiği kadar önemlidir (Ö43). Gelişim açısından oldukça önemlidir (Ö46). Problemler karşısında çıkış yolu bulmak için önemlidir (Ö49). Üretebilmek ve keşfedebilmek için önemlidir (Ö53). Farklı çözüm yolları için önemlidir (Ö54). Düşünme stilleri açısından önem taşır (Ö56).

Tablo 3’te kadın öğretmenlere göre yaratıcı düşünme becerisi farklı ve özgün açılardan bakabilmeyi öğrettiği, farklı çözüm önerileri sunduğu, birden çok fikir elde edildiği, zekâ alanlarını faaliyete geçirdiği, alternatifler yaratabildiği için önemlidir. Erkek öğretmenlere göre yaratıcı düşünme becerisi ise hayatı kolaylaştırdığı, özgüveni artırdığı, bilimsel ve toplumsal ilerlemeyi kolaylaştırdığı, hızlı çözümler üretebildiği, problemlere karşı çıkış yolu olduğu, üretebilmek ve keşifler yapabilmek için önemlidir. Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisinin önemine cinsiyetlerine göre farklı yönlerden baktıkları anlaşılmaktadır.

Üçüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular

Görüşme formunun üçüncü sorusunda “Okuttuğunuz sınıf düzeyinde yaratıcı düşünme becerisini geliştiren etkinlikler nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri örnekler sınıf düzeyine göre tabloya konmuştur ve yorumlanmıştır.

Yaş gruplarına göre değişebileceğini düşünüyorum (Ö40).

Tablo: 4. Sınıf Düzeyine Göre Yaratıcı Düşünmeyi Geliştiren Etkinlikler

Sınıf Düzeyi	Öğretmenlerin Verdikleri Cevaplar
1. Sınıf Düzeyi Etkinlikler	Zekâ oyunları, bulmacalar, strateji oyunları, kitap okuma (Ö2), akranları ile oynadığı oyunlar, sohbetler (Ö6), kendi oyuncağını yapması (Ö7), problem çözme ve araştırma –inceleme etkinlikleri (Ö9), resim yapma (Ö17), bilgisayar, sosyal etkinlikler (Ö20), mış gibi yapma, açık uçlu sorular sorma (Ö24), satranç ve (Ö41) fıkra anlatma (Ö61).
2. Sınıf Düzeyi Etkinlikler	Münazara, drama, beyin fırtınası (Ö5), hikâye ve resim tamamlama (Ö8), farklı zekâ alanlarına uygun etkinlikler (Ö32), kelime türetme, aynı harfle başlayan kelime yazma, resimlere bakarak hikâye oluşturma, yazılı ve sözlü hikâye oluşturma, dinlediği hikâyeyi yeniden yazmak (Ö40), isim şehir oyunu, bil bakalım ben kimim oyunu (Ö53), resim yorumlama (Ö59).
3. Sınıf Düzeyi Etkinlikler	Eğitsel oyunlar, drama, rol oynama (Ö14), kelime oyunları (Ö15), Lego oyunları, resim, müzik (Ö36), sanatsal ve sportif etkinlikler (Ö52), su doku (Ö60).
4. Sınıf Düzeyi Etkinlikler	Kelime oyunu, reklamcılık oyunu, geleceği görme oyunu, zincir hikâyeler oyunu (Ö21), serbest metin yapma, proje ödevleri (Ö33), sınıf ve grup etkinlikleri (Ö35), bir şeyler tasarlama, kompozisyon (Ö43), boşluk doldurma etkinlikleri, tahminde bulunma etkinlikleri, yaratıcı yazma etkinlikleri (Ö44), gezi, gözlem (Ö46).

Tablo 4’te öğretmenler yaratıcı düşünme becerisini geliştiren etkinlikler olarak birinci sınıfta zekâ oyunları, bulmacalar, strateji oyunları, kitap okuma, akranları ile oynadığı oyunlar, sohbetler, kendi oyuncağını yapması, problem çözme ve araştırma –inceleme etkinlikleri, resim yapma, sosyal etkinlikler, mış gibi yapma, açık uçlu sorular sorma ve fıkra anlatma etkinliklerini kullandıklarını belirtmişlerdir. İkinci sınıfta münazara, drama, beyin fırtınası, hikâye ve resim tamamlama, farklı zekâ alanlarına uygun etkinlikler, kelime türetme, aynı harfle başlayan kelime yazma, resimlere bakarak hikâye oluşturma, yazılı ve sözlü hikâye oluşturma, dinlediği hikâyeyi yeniden yazmak, isim şehir oyunu, bil bakalım ben kimim oyunu, resim yorumlama etkinliklerini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Üçüncü sınıfta eğitsel oyunlar, drama, rol oynama, kelime oyunları, Lego oyunları, resim, müzik, sanatsal ve sportif etkinlikler, su dokunu kullandıklarını belirtmişlerdir. Dördüncü sınıfta reklamcılık oyunu, geleceği görme oyunu, zincir hikâyeler oyunu, serbest metin yapma, proje ödevleri, sınıf ve grup etkinlikleri, bir şeyler tasarlama, kompozisyon, boşluk doldurma etkinlikleri, tahminde bulunma etkinlikleri, yaratıcı yazma etkinlikleri, gezi ve gözlem kullandıklarını dile getirmişlerdir. Buradan öğretmenlerin öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştiren etkinlikler olarak okulun ilk yıllarında oyunu, sonraki yıllarda yazma etkinliklerini ağırlıkta kullandıkları söylenebilir.

Dördüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular

Görüşme formunun dördüncü sorusunda “Sınıf öğretmenliği ile yaratıcı düşünme becerisi arasında ilişki var mıdır?” sorusu sorulmuştur. Sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara şu şekildedir:

Bütün öğretmenlerin kullanmak istediği ve kullandığı bir yöntemdir (Ö1). İlkokul düzeyindeki çocuklar daha esnek ve kalıplaşmamış düşünceye sahipler (Ö5). Çocukların potansiyellerini açığa çıkartıp, işleyebilmek öğretmenlerin yeteneğine bağlıdır (Ö11). Öğretmenler sınıfta dersi kurgulayıp, oyunlaştırmalıdır (Ö19). Öğrenme öğretme sürecinde yaratıcı düşünme öğretmenin en etkili silahıdır (Ö22). Ne kadar çok fikir, o kadar etkinlik demektir (Ö26). Öğrenciler okula birey yaratıcı bireyler olarak gelirler. Öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmekte, köreltmekte öğretmene bağlıdır (Ö28). Çocukların kendine özgü fikirlerini desteklemek öğretmenin yaratıcılığına bağlıdır (Ö32). Sınıf öğretmenliği yaratıcı düşünme ile ilgili etkinliklere dayanır (Ö38). Yaratıcı düşünme becerisi sınıf öğretmenliğinin temelini oluşturur (Ö43). Sınıf öğretmenliği her anlamda yaratıcılık gerektirir (Ö44). Sınıf öğretmenlerinin sınıf farklı yöntemler ve farklı etkinlikleri kullanabilmesi yaratıcı düşünme becerisi gerektirir (Ö47). Sınıf öğretmenlerinin karşısında sürekli değişen ve yenilenen nesil vardır. Bu yüzden sınıf öğretmenleri yaratıcı düşünmeye sahip olmalıdır (Ö53). Sınıf öğretmenleri yaratıcı düşünen bireyler yetiştirmek için önce öğretmenin kendisi yaratıcı düşünceye sahip olmalıdır (Ö59).

Öğretmenler öğrencilerin okula esnek ve kalıplaşmamış düşüncelerle başladıklarını, neslin sürekli değiştiğini ve yenilendiğini, öğrencilerin potansiyelini ortaya çıkarmanın ve işleyebilmenin öğretmenin yeteneğine bağlı olduğunu dile getirmişlerdir. Yaratıcı düşünceye sahip öğretmenler sınıfta farklı türden etkinlikler kullanabilmekte, çok sayıda fikir elde edebilmekte, dersi kurgulayıp oyunlaştırebilmektedirler. Sınıfta öğrencinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmekte, köreltmekte öğretmene bağlıdır. Yaratıcı düşünme becerisinin sınıfta öğretmenin en etkili silahı olduğunu, öğretmenin öncelikle kendisinin sahip olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin verdikleri cevapları incelediğimizde sınıf öğretmenliği ile yaratıcı düşünme becerisinin özdeşleştiği anlaşılmaktadır.

Beşinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

Görüşme formunun beşinci sorusunda “Yaratıcı düşünme becerilerine sahip olan insanların özellikleri nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Alınan cevaplar düzenlenerek aşağıya konmuştur.

Olaylara çok boyutlu bakabilme, farklı sonuçlara ulaşma konusunda pratik insanlardır (Ö1). Farklı düşünürler, pratik zekâyâ sahiptirler, sosyal insanlardır, hayal güçleri yüksektir (Ö2). Sorunlar karşısında yılmazlar. Tek tip çözümlere odaklanmazlar, birden çok çözüm yolu olacağını düşünürler (Ö5). Üretici, yenilikçi ve hayalci insanlardır (Ö6). Özgüveni yüksek, başarının hazzını yaşayan kişilerdir (Ö7). Sorunlara hızlı çözüm yolu bulan, farklı bakış açıları geliştiren kişilerdir (Ö9). Araştıran, sorgulayan bireylerdir (Ö13). Özgün düşünen, sorunlara çözüm üreten kişilerdir (Ö15). Yeniliğe açıktırlar (Ö16). Hata yapmaktan korkmayan, hatalarını azaltan insanlardır (Ö17). İletişime açık, esnek düşünen kişilerdir (Ö30). Analitik düşünebilirler, sebep sonuç ilişkisi kurabilirler (Ö39). Sorunun kaynağını araştıran, çözümleyen ve sorgulayandır (Ö51). Hayal güçleri geniştir, ön yargılı değildir (Ö58).

Öğretmenler yaratıcı düşünme özelliğine sahip olan insanları, çok boyutlu düşünen, sorunların birden çok çözüm yolunu düşünen, hızlı çözüm yolu bulan, üretici, yenilikçi, hayal kurabilen, araştıran, sorgulayan, özgün düşünen, hata yapmaktan korkmayan, iletişime açık, ön yargılı olmayan kişiler olarak tanımlamışlardır.

Tartışma ve Sonuç

Birinci Alt Amaca Yönelik Sonuç ve Tartışma

Kıdem yılı (0-5) olan öğretmenler farklı ve birden çok çözüm yolları üretebilme, özgün düşünceler üretebilme, bir olaya ve nesneye farklı açılardan bakabilme, orijinal fikirler ortaya çıkarabilme becerisidir. (6-10) olmayanı hayal edebilme yeteneği, farklı boyutta düşünme, farklı olanı keşfetme, farklı pencerelerden bakabilme yetisidir. (11-15) kendine özgü fikirler ve bir şeyler üretebilme yeteneğidir. Düşünüldenden farklı düşünme, pratik çözümler üretebilmektir. (16-20) bilinenlerin dışına çıkma, sınırsız hayal gücüyle düşünme, olağan dışı düşünmedir. (21 ve üzeri) alışılmadık, beklenmedik çözüm önerileri getirme sürecidir. Buluş yapabilme yeteneği, icat etme tarzı, hayalini temellendirme ve somut hale getirme olarak tanımlamışlardır. Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisini kıdemlerine göre farklı bakış açısıyla tanımladıkları görülmektedir. Yenilmez ve Yolcu (2007) 1 ile 10 yıl arasında kıdeme sahip öğretmenlerin derslerdeki davranışlarının öğrencilerde yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine daha fazla katkısının olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Oysa Çağ Adıgüzel (2016) sınıf öğretmenlerinin kıdemlerine göre yaratıcı düşünme düzeyleri arasında istatistiksel anlamda, anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Karaduman ve Yıldırım (2017) yaratıcı düşünme becerisi bireylerin yeni, orijinal fikirler ortaya koyması, olaylar karşısında pratik çözümleri özgün yöntemlerle ifade etme becerisi, olaylara farklı bakış açısıyla yaklaşma ve olaylar karşısında yenilikçi çözümler üretme, bir olay karşısında beyin fırtınası sonucu ortaya ürün koyma becerisidir. Öğrenmede kalıcılığı sağlamada bir strateji, sınırsız düşünebilme yetisidir. Saracaloğlu ve vd., (2014) yeni fikirler oluşturma, alternatifleri arama ve bulma, yeni bir yaklaşıma uyarılama, mevcut seçenekleri keşfetme, varsayımları teşvik etme becerileri olarak tanımlamışlardır.

İkinci Alt Amaca Yönelik Sonuç ve Tartışma

Kadın öğretmenlere göre yaratıcı düşünme becerisi farklı ve özgün açılardan bakabilmeyi öğrettiği, farklı çözüm önerileri sunduğu, birden çok fikir elde edildiği, zekâ alanlarını faaliyete geçirdiği, alternatifler yaratabildiği için önemlidir. Erkek öğretmenlere göre yaratıcı düşünme becerisi ise hayatı kolaylaştırdığı, özgüveni artırdığı, bilimsel ve toplumsal ilerlemeyi kolaylaştırdığı, hızlı çözümler üretebildiği, problemlere karşı çıkış yolu olduğu, üretebilme ve keşifler yapabilmek için önemlidir. Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisinin önemine kadın ve erkek öğretmenlerin farklı yönlerden baktıkları anlaşılmaktadır. Gök ve Erdoğan (2011) cinsiyetler göre farklılıklar gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Bunun nedeni olarak da kızların yaratıcı düşünme etkinliklerine daha çok ilgi duyduklarını ve bu tür etkinliklerin kızların yapısına daha uygun olduğunu belirtmiştir. Bunun aksine Çağ Adıgüzel (2016) sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre yaratıcı düşünme becerilerinin cinsiyete göre istatistiksel olarak bir farklılık görülmemektedir. Karaduman ve Yıldırım (2017) yaratıcı düşünme becerisi problem karşısında farklı ve özgün çözümler üretmeyi, üst düzey düşünme becerileri kazandırır. Kendini gerçekleştirme, eleştiriye açık olma, öğrenmelerin kalıcı olmasını, öğrencilere güven duygusu, öğrencilere kendini ifade etme becerisi, özgün ve farklı olma becerisi kazandırır.

Demirkale (2015) Görsel Sanatlar Dersi Programı'nda yer alan kazanımların öğrencilerin yaratıcılığına etkisi konusunda bay ve bayan öğretmenler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı, bay ve bayan öğretmenlerin benzer görüşlere sahip olduğu; ancak erkek öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalamasının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Erkeklerin daha yüksek puana sahip olmasının nedeni erkeklerin doğaya kadınlardan daha fazla açılabilme imkânına sahip olmalarından kaynaklanabilir.

Üçüncü Alt Amaca Yönelik Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada öğretmenler yaratıcı düşünce becerisini geliştiren etkinlikler olarak birinci sınıfta zekâ oyunları, bulmacalar, strateji oyunları, kitap okuma, akranları ile oynadığı oyunlar, sohbetler, kendi oyuncağını yapması, problem çözme ve araştırma –inceleme etkinlikleri, resim yapma, sosyal etkinlikler, mış gibi yapma, açık uçlu sorular sorma ve fıkra anlatma etkinliklerini kullandıklarını belirtmişlerdir. İkinci sınıfta münazara, drama, beyin fırtınası, hikâyeye ve resim tamamlama, farklı zekâ alanlarına uygun etkinlikler, kelime türetme, aynı harfle başlayan kelime yazma, resimlere bakarak hikâyeye oluşturma, yazılı ve sözlü hikâyeye oluşturma, dinlediği hikâyeyi yeniden yazmak, isim şehir oyunu, bil bakalım ben kimim oyunu, resim yorumlama etkinliklerini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Üçüncü sınıfta eğitsel oyunlar, drama, rol oynama, kelime oyunları, Lego oyunları, resim, müzik, sanatsal ve sportif etkinlikler, su dokunu kullandıklarını belirtmişlerdir. Dördüncü sınıfta reklamcılık oyunu, geleceği görme oyunu, zincir hikâyeler oyunu, serbest metin yapma, proje ödevleri, sınıf ve grup etkinlikleri, bir şeyler tasarlama, kompozisyon, boşluk doldurma etkinlikleri, tahminde bulunma etkinlikleri, yaratıcı yazma etkinlikleri, gezi ve gözlem kullandıklarını dile getirmişlerdir. Buradan öğretmenlerin öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştiren etkinlikler olarak okulun ilk yıllarında oyunu, sonraki yıllarda yazma etkinliklerini ağırlıkta kullandıkları söylenebilir. Çağ Adıgüzel (2016) öğrencilerin sınıf seviyeleri artış gösterdikçe, zihin teorisi ve yaratıcılık testlerindeki başarı oranlarının da artış gösterdiği sonucuna ulaşmıştır.

Çetingöz (2002) öğrencilerin buldukları sınıfa göre akıcılık, esneklik ve özgünlük düzeylerinde önemli farklılıklar gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Bu durum öğrencilerin ilgi, yetenek ve yaşantılarından kaynaklanabilir.

Bal (2014) 2005 Türkçe (1-8.) sınıflar öğretim programının da yer alan yaratıcı düşünme becerisini geliştiren kazanımları incelemiştir. İlkokul düzeyinde 1. sınıfta hiçbir kazanımın bulunmadığı, en fazla kazanımların 4. sınıfta yer aldığı, üst sınıflara doğru kazanımların sayısının arttığı sonucuna ulaşmıştır.

Ülger (2016) resim yapma becerileri ile yaratıcı düşünceleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığına dair bulgulara ulaşmıştır. Oysa resim yapma yetenek işi olduğu kadar yaratıcı düşünme becerisi ister. Bardak ve Karamustafaoğlu (2016) fen bilgisi dersinde yaratıcı düşünme becerisini geliştirmek için konuları günlük hayat ile ilişkilendirerek sunma, kavramları günlük hayattaki örneklerle benzeşim yaparak ilişkilendirme, soru-cevap tekniğini kullanma ve bir konu hakkındaki gerçekleri ve bilgileri sıralama, küçük grup çalışması ve rol oynama şeklinde tespit etmiştir.

Dördüncü Alt Amaca Yönelik Sonuç ve Tartışma

Öğretmenler öğrencilerin okula esnek ve kalıplaşmamış düşüncelerle başladıklarını, neslin sürekli değiştiğini ve yenilendiğini, öğrencilerin potansiyelini ortaya çıkarmanın ve işleyebilmenin öğretmenin yeteneğine bağlı olduğunu dile getirmişlerdir. Yaratıcı düşünceye sahip öğretmenler sınıfta farklı türden etkinlikler kullanabilmekte, çok sayıda fikir elde edebilmekte, dersi kurgulayıp oyunlaştırabilmektedirler. Sınıfta öğrencinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmekte, köreltmekte öğretmene bağlıdır. Yaratıcı düşünme becerisinin sınıfta öğretmenin en etkili silahı olduğunu, öğretmenin öncelikle kendisinin sahip olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin verdikleri cevapları incelediğimizde sınıf öğretmenliği ile yaratıcı düşünme becerisinin özdeşleştiği anlaşılmaktadır. Çağ Adıgüzel (2016) sınıf öğretmenlerinin davranışları ile öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimi arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Karaduman ve

Yıldırım (2017) sınıf öğretmeni farklı ve güncel teknikleri dersinde uygulayan, her alanda kendini yenileyen ve geliştiren, sorunlara karşı etkili ve farklı çözümler üreten, pes etmeyen, farklı bakış açılarına sahip olmalı, dersin kalıcılığını sağlamada yeterli donanıma sahip olmalıdır. Etkili ve akıcı konuşabilmeli, eleştiriye açık olmalı, öğrencinin fikrine saygı duymalıdır.

Öğretmenlerin çocuklarda yaratıcılığı geliştirebilmeleri için, ilk önce kendilerinin yaratıcı bir kimliğe sahip olmaları ve öğrencilere güzel, iyi bir model olmaları gerekmektedir. Öğretmen öğrencilerin ilgilerini, gelişim özelliklerini dikkate alarak bireyselleştirilmiş program uygulayıp, öğrenci sayısı kadar etkinlik planlayabilecek yaratıcılığa sahip olmalıdır (Yenilmez ve Yolcu, 2007). Öğretmenin sınıfta yaratıcı düşünme becerisini geliştirebilmesi için yaratıcı düşünme becerisinin tanımını, örneklerini iyi bilmelidir. Öğretme-öğrenme sürecinde rehberlik etmelidir (Özerbaş, 2011).

Beşinci Alt Amaca Yönelik Sonuç ve Tartışma

Öğretmenler yaratıcı düşünme özelliğine sahip olan insanları, çok boyutlu düşünen, sorunların birden çok çözüm yolunu düşünen, hızlı çözüm yolu bulan, üretici, yenilikçi, hayal kurabilen, araştıran, sorgulayan, özgün düşünen, hata yapmaktan korkmayan, iletişime açık, ön yargılı olmayan kişiler olarak tanımlamışlardır. Kutanoğlu (2014) cesur olurlar, yüksek özgüvene sahiptirler, risk alabilirler, enerjileri yüksektir, istekli ve idealist olurlar, meraklıdır, esprilidirler ve neşelidirler, macerayı severler.

Yaratıcı bireylerin düşünce ve inançları daha esnek olduğundan kural ve sınırları diğer insanlar gibi katı değildir (Yıldırım, 2002). Bir şeyler kötü gidiyorsa bırakmayın, kendinizi kötü hissetmeyin, müsveddenezini yırtmayın, eşinizi suçlamayın, bu işe yaramıyor demek yerine bunu daha nasıl yapabilirim, yaratıcı insanlar hatalarını tekrar etmezler, yeni hatalar yapmaya hevesli kişilerdir (Gardner, 2010).

Öneriler

1. İlkokul 1., 2. ve 3. sınıf öğretmenleri yaratıcı düşünme becerisini geliştirmek için sınıf içinde oyun ve etkinlikleri kullandıkları anlaşılmaktadır. Oyun ve etkinlikleri ile yaratıcı düşünme becerileri arasındaki ilişkiye dair araştırmalar yapılabilir.
2. Öğretmenler yaratıcı düşünme özelliğine sahip olan bireyleri çok boyutlu düşünen, sorunların birden çok çözüm yolunu düşünen, hızlı çözüm yolu bulan, üretici, yenilikçi, hayal kurabilen, araştıran, sorgulayan, özgün düşünen, hata yapmaktan korkmayan, iletişime açık, ön yargılı olmayan kişiler olarak tanımlamışlardır. Bundan dolayıdır ki sınıf içi etkinlikler yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik düzenlenebilir.
3. Bu araştırmanın sonucunda sınıf öğretmenleri öğrencilerin okula başlamadan önce esnek ve kalıplaşmamış düşüncelere sahip oldukları yönünde fikir beyan etmişlerdir. Ülkemizde öğrenme ortamları öğrencilerin gelişim dönemleri dikkate alınarak çok boyutlu ortamlar haline getirilebilir.
4. Bu çalışmada öğretmenlerin çocuklarda yaratıcılığı geliştirebilmeleri için, ilk önce kendilerinin yaratıcı bir kimliğe sahip olmaları ve bu konuda iyi bir model olmaları sonucuna varılmıştır. Bu konuda ülke genelinde sınıf öğretmenlerine hizmet içi eğitimler verilebilir.
5. Bu çalışmada sınıf öğretmenleri yaratıcı düşünme becerisinin önemini kadın öğretmenler zekâ alanlarını faaliyete geçirdiği, alternatifler yaratabildiği için, erkek

öğretmenler üretebilmek ve keşifler yapabilmek için önemli görmüşlerdir. Cinsiyet ile yaratıcı düşünme becerisi arasında ilişki olup olmadığı araştırılabilir.

6. Bu araştırma Kahramanmaraş İlinin Türkoğlu İlçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'nda çalışan 70 tane sınıf öğretmeni ile sınırlıdır. Ülke genelinde daha kapsamlı ve geniş araştırmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Adıgüzel, Ö. (2004). "Çocukta Yaratıcılık ve Drama İçinde" Yaratıcılık Kuramları, (Editör: Ali Öztürk). Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Aldıg, E. (2016). Öğretmen Görüşlerine Göre 6-8. Sınıflar Türkçe Dersi Dinleme Alanı Kazanımlarının Yaratıcı Düşünme Becerisine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Argun, Y. (2004). Okulöncesi Dönemde Yaratıcılık ve Eğitimi. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Artut, K. (2004). Okul Öncesinde Resim Eğitimi. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Bal, B. (2014). Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Yaratıcı Düşünme. International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 9 (9), 247-257.
- Bardak, Ş. ve Karamustafaoğlu, O. (2016). Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesi İle İlgili Pedagojik Alan Bilgisinin Tespiti. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 5 (26), 227-237.
- Berg, BL. (2001). Qualitative Research Methods for the Social Sciences. Pearson/Allyn&Bacon, Boston.
- Çağ Adıgüzel, D. (2016). Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Düşünme Becerileri İle Öğretmen Davranışlarının Öğrencilerin Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Çakmak, G. (2010). İlköğretim Birinci Kademe Türkçe Öğretim Programının Öğrencilerin Yaratıcı Düşüncelerini Geliştirmeye Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri (Tokat İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Çetingöz, D. (2002). Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme Becerilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Demirkale, O. C. (2015). Görsel Sanatlar Dersinin Yaratıcı Düşünme Becerilerine Katkısının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Dilek Eren, C. (2011). Fen Eğitiminde Probleme Dayalı Öğrenmenin Eleştirel Düşünme Eğilimine, Kavram Öğrenmeye ve Bilimsel Yaratıcı Düşünme Becerisine Etkisi. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, N. (2005). "Yaratıcı Düşünme" Eğitimde Yeni Yönelimler, (2. Baskı), Editör: Özcan Demirel. Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Doğanay, A. (2012). Öğretim İlke ve Yöntemleri, Üst Düzey Becerilerinin Öğretimi (7. Baskı), (Editör: Ahmet Doğanay). Pegem A Akademi, Ankara.
- Gardner, H. (2010). Çoklu Zeka Kuramı-Yaratıcılık- Gelecek İçin Beş Akıl (Çeviren: Hasibe Kale). Birinci Uluslararası Yaşayan Kuramcılar Konferansı, Burdur.
- Gök, B. ve Erdoğan, T. (2011). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Düşünme Düzeyleri ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 44 (2), 29-51.

- Karaduman, G. B. ve Yıldırım, E. (2017). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerisi Hakkındaki Görüşlerine Ait Nitel Bir Çalışma. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 4(2), 51-63.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, (21. Basım). Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Keleşoğlu, S. (2017). Öğretmen Eğitiminde Yaratıcı Düşünme ve İnovasyon Eğitim Programının Tasarımı, Denenmesi ve Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kutanoglu, D. (2014). Hayat Bilgisi Dersindeki Kazanımların Öğrencilerin Yaratıcı Düşünme Becerilerine Katkısına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin ve Uygulamaların İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Mangır, M. ve Aral, N. (1992). Çocukta Yaratıcılık ve Yaratıcılığın Geliştirilmesi, 8. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. Ya-Pa Yayınları, İstanbul.
- Özden, Y. (2003). Öğrenme ve Öğretme (Geliştirilmiş 5. Baskı). Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Özerbaş, M. A. (2011). Yaratıcı Düşünme Öğrenme Ortamının Akademik Başarı ve Bilgilerin Kalıcılığına Etkisi. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 675-705.
- Öztürk, D. (2010). Yaratıcı Düşünme Becerisinin İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenci Başarısı Üzerinde Etkililiği. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- San, İ. (2008). “Temel Sanat Kuramları, Sanat Eleştirisi Yaklaşımları” Sanat ve Eğitim Yaratıcılık (4. Baskı). Ütopya Yayınevi, Ankara.
- Saracaloğlu, A. S. ve vd. (2014). Yaratıcı Düşünme Becerisi Konusunda 2000 Yılı ve Sonrasında Yayımlanmış Makalelerin İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Aralık 2014, 5(2), 62-74.
- Serpemen, M. (1998). Çocuk Eğitimi ve Öğrenme Sürecinde Bedensel ve Tensel Algılama, *Türk Psikoloji Bülteni*, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, 4(9), 97-98.
- Şişman, M. (2013). Eğitim Bilimine Giriş, (Yeni YÖK Kur Tanımına Uygun 11. Baskı). Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Temizkan, M. (2010). Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Yazma Becerilerinin Geliştirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi (TÜBAR)*, 27(27), 621-643.
- Temizkan, M. (2011). Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Düşünmeyi Geliştirme Bakımından Nasreddin Hoca Fıkraları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Mustafa Kemal University Journal of Social Sciences Institute*, 8(16), 195-223.
- Ülger, K. (2016). Öğrencilerin Resim Yapma Becerilerinde Gözlemlenen Yaratıcılık İle Yaratıcı Düşünme Becerileri Arasındaki İlişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (4), 2023-2039.
- Vural, C. T. (2008). “Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yaratıcı Düşünme” Yeni İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Etkinliklerin Yaratıcılığı Geliştirmesi Açısından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yenilmez, K. ve Yolcu, B. (2007) Öğretmen Davranışlarının Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 95- 105.
- Yıldırım, H. A. (2002). Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.